

τοῦ *Essai statistique sur le canton de Neuchâtel*, συγγραμματος καὶ σήμερον τιμωμένου, τὸν Κ. César d'Ivernois, δῆμαρχον τῆς Κολομβίας καὶ συγγραφέα εὐφυῶν ποιημάτων.

Ὁ εὐφυὴς ἱερὺς Π. D. Chaillet, συγγραφεὺς πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁμιλιῶν, ἐτόλμησε νὰ ὑπερασπισθῇ τὰς *Lettres neuchâtelaises* εἰς τὸ *Nouveau journal helvétique*, ἐν ᾧ συνεζήτει ἐπιτηδείως ζητήματα φιλολογικὰ. Οὐσιωδῶς οὗτος ἐσκέπτετο ὅπως σχεδὸν καὶ ἡ Κ. de Charrière. « Ὁ Κ. de Saussure, ἔλεγεν, ὠμίλησε κάλλιστα διὰ τὴν μικρὰν ἡμῶν πόλιν, ὅπου εὐρίσκεται, ὡς βεβαίως, καλλίστη κοινωνία καὶ πολλὸς λογίων ὁμιλος... » Καλλίστη κοινωνία! ἔστιν ἄλλὰ πολλῶν λογίων ὁμιλος! Ποῦ εὗρεν αὐτοὺς ὁ Κ. Saussure; Μόλις τρεῖς δύναμαι νὰ ἐνομάσιω. »

» Ὁ εὐφυὴς συγγραφεὺς τοῦ *Voyage historique et littéraire dans la Suisse occidentale*, ὁ Κ. de Sinner, ὅστις διέτριψε πλέον τῶν δύο ἡμερῶν ἐν Neuchâtel, λέγει ἐξ ἐναντίας: « Δὲν πρόκειται πλέον σήμερον περὶ ἐπιστήμης ἐν Neuchâtel, πάντες φροντίζουν πῶς νὰ κερδήσωσι χρήματα καὶ νὰ δαπανήσωσι τὰ κερδηθέντα. » Τίνα τῶν δύο περιηγητῶν νὰ πιστεύσωμεν; Λυποῦμαι πολὺ, ἀλλὰ γινώσκετε κάλλιον ἐμοῦ ὅτι ὁ τελευταῖος ἔχει δίκαιον. »

Ἔπεται ἄρα ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Neuchâtel δὲν εἶχον δίκαιον μεμφόμενοι τὴν Κυρίαν de Charrière « διὰ ῥοπήν πρὸς τὸ κατακρίνειν καὶ κυνισμόν πνεύματος » (1).

ΔΩΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

Π Ε Ρ Ι

τῶν κἀνείς, κάποιος, κάμποσος κ.τ.λ.

ἂν πρέπη καὶ γράφονται μετὰ κορωνίδος ἢ ἄνευ κορωνίδος.

Παρέκδοσις Λεξικοῦ τῆς ὁμιλουμένης.

Εἰς τὴν Ἀγχιάλον, μικρὰν πόλιν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, λέγουσι *κᾶ λαλιά* = διόλου δὲν ὠμίλησε, δὲν λέγει τίποτε, ἐπὶ παντὸς ἀριθμοῦ καὶ προσώπου. Καὶ προστακτικῶς *κᾶ λαλιά* = σιώπα, μὴ λέγεις τίποτε, ὁμοίως. Οὕτω καὶ κατόπιν τιθέμενον νερό *κᾶ* = νερό διόλου δὲν ἔχει κ. τ. λ. Λέγεται δὲ καὶ μετὰ δέν *κᾶ φωνή* δὲν ἔχει = διόλου δὲν ἔχει φωνήν. Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου γίνεται δῆλον, ὅτι αἱ ἀνωτέρω φράσεις εἶναι ἑλλειπτικαὶ τῆς ἀρνήσεως *δέν* ἐπεὶ δὲ ἐνθα ὁ λόγος εἶναι πλήρης, αἰετοῦ τίθεται τὸ ῥῆμα μετὰ τοῦ *δέν*. Οὕτω συμβαίνει ἐπὶ τῶν λέξεων *κᾶ-*

ρεῖς, *τίποτε*, ἐν ταῖς φράσεσι *Ποῖος ἦλθε*; *Κἀνείς*. *Τί ἐκέρδησε*; *Τίποτε* ἐνθα ὁ λόγος ἀναπληροῦται διὰ τῶν *Κἀνείς* δὲν ἦλθε, *Τίποτε* δὲν ἐκέρδησα.

Τὸ *κᾶ* τοῦτο οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ τὸ *κᾶν* (καὶ ἄν) ἄνευ τοῦ *ν*, μὲ σημασίαν ὀλίγον διάφορον. Ἐπεὶ δὲ τὸ *κᾶν* παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἐτίθετο 1) ἐπὶ ὑποθετικῶν προτάσεων, 2) ἐπὶ ἐναντιωματικῶν προτάσεων (μ᾽ ὅλον ὅτι), 3) ἐπὶ κολαστικῶν λόγων (τοῦλάχιστον). Ἐκ τῶν τριῶν τούτων σημασιῶν ἡμεῖς τὴν τρίτην μόνον ἐφυλάξαμεν εἰς τὴν ὁμιλουμένην, καθόσον ἐγὼ γνωρίζω, εἴτε μετὰ ἐνομάτων, εἴτε μετ' ἀντωνυμιῶν, εἴτε μετὰ ῥημάτων συνάπτοντες αὐτό τὸ βιβλίον *κᾶν* καὶ μοι δώσῃς ἐγὼ *κᾶν* καὶ ἐπάγω καὶ τὸν *ιδῶ κᾶν*. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πρωχοπροδρόμου, ἦτοι κατὰ τὴν δωδεκάτην ἐκατονταετηρίδα, εἶχε καὶ ἄλλας σημασίας παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Πρῶτον μετὰ τῶν ἀριθμητικῶν συνταττόμενον καὶ προτιθέμενον αἰετοῦ, ἐσήμαινε σχεδόν, ἕως. *Κᾶν τέσσαρα τὸν δίδουσιν* εἰς τὸ τρανὸν μακροῦτεν = ἕως τέσσαρα τὸν δίδουσιν εἰς τὸ μέγαλον ποτήριον (Πτωχοπρ. βιβλ. Α', 124. Ἴδε αὐτόθι τὴν σημασίαν τοῦ Κοραῖ Ἄτακτ. Α', σ. 110). Ἡ τοιαύτη δὲ χρῆσις παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ εὐρήσεται συχνότατα. Δεύτερον συντεταγμένον μετὰ τοῦ ὅλως ἐσήμαινε αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ τὸ *κᾶ* τῶν Ἀγχιαλιτῶν, ἦτοι διόλου, παντάπασι. *Νὰ μὴδὲ χροῦς εὐρίσκεται κᾶν ὅλως παλαμίδας* = ἵνα μὴδὲ ἵχνος παλαμίδας παντάπασι εὐρίσκεται (Βιβλ. Β', 264). *Μὴ συντεχαίτης, πρόσσεχε, κᾶν ὅλως τὸν ὀδεῖνα* = πρόσσεχε, μὴ ὁμιλεῖς παντάπασι τὸν δεῖνα (Β', 47 καὶ 190). Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ *ν* ἐν τῷ *κᾶν*, τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ *δέν*. Ἐν Φιλιππουπόλει λέγουσι δὲ τὸ *πέρνω*, δὲ τὸ *δέχομαι*, δὲ τὸ *θέλω*, κτλ. Ἐν Σέρραϊς ἐπὶ τινῶν μὲν φράσεων μεταχειρίζονται τὸ *δὲ*, ἐπὶ ἄλλων δὲ τὸ *δέν* ὡς δὲ *θέλω*, δὲ *χορταίνω*, δὲ *ροστιμεόμαι* παρεντιθεμένης ὁμῶς τῆς ἀντωνυμίας τὸ, λέγουσι *δέν*. *Δέν* τὸ *θέλω*, *δέν* τὸ *χορταίνω*, κτλ. Καὶ αἰετοῦ δὲν περάζει, δέν κοιμάται, δέν πίνει. Ἐνῶ δὲ ἐπὶ τοῦ *δέν* ἀποκόπτομεν τὸ *ν*, τοῦναντίον ἐπὶ τοῦ μὴ προσθέτομεν, αὐτὸ, λέγοντες *μὴν ἔρχεσαι*, *μὴν πηγαίνεις* κτλ. Καὶ παρὰ ταῖς ἀρχαίαις δὲ ἐπὶ τῆς φράσεως *τί μὴν*; (διὰ τί ὅχι;) πλησιάζει τὸ *μὴν* εἰς τὸ ἡμέτερον ἀποφατικὸν *μὴν*.

Ἰπάρχει λοιπὸν εἰς τὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν ἐν συντάξει, ἦτοι χωρὶς τιθέμενον, οὐ μόνον *κᾶν*, ἀλλὰ καὶ *κᾶ*, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ κοινὸς λαὸς τῆς Ἀγχιάλου. Φαίνεται δὲ ὅτι ὑπῆρχε καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Διότι τὸ ἕτερον τῶν ἀντιγράφων, οἷς ἐχρηῆτο ὁ Κοραῖς ἐκδιδοὺς τὰ ποιήματα τοῦ Πτωχοπροδρόμου, φέρει διάφορον γραφὴν καδεκατέσσαρα (γράφει *κᾶ δεκατέσσαρα*) εἰς τὸν στίχον 198 Β' (ὡς

(1) *Lettres écrites de Colombier.*

καδεκατέσσαρα καὶ κρητικὸν τυρίσιν—ἕως δεκατέσσαρα—τυρίον), τὴν ὁποίαν ὁ Κοραῆς ἀπέρριψε, προὔτιμησε δὲ τὴν τοῦ ἑτέρου ἀντιγράφου αὐτὰ καὶ δεκατέσσαρα. Τὴν αὐτὴν γραφὴν καδεκατέσσαρα ἐν τῷ αὐτῷ στίχῳ εὔρε καὶ ὁ Δουκάγγιος, τὴν ὁποίαν διώρθωσεν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ δεκατέσσαρα (ἴδε σημ. Κορ. Ἀτακτ. Α', σ. 264). Ἀλλ' εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι εἰς τὰ στόματα τοῦ χυδαίου ἔχλου ὑπῆρχεν ἡ λέξις καὶ, τὴν ὁποίαν ἴσως ἀπέφενον οἱ λόγιοι ὡς βάρβαρον, μεταχειριζόμενοι ἀντ' αὐτῆς τὴν ἐπίσης συνήθη καὶ. Καὶ εἰ μὲν αὐτὸς ὁ ποιητὴς δὲν ἔγραψεν ἐνταῦθα οὕτω, ἴσως ἀντιγραφεῖς τις συνειθισμένος οὕτω νὰ προφέρῃ, εἰσέγαγε τὴν γραφὴν. Γραπτὸν δὲ αὐτὴν χωρὶς καὶ δεκατέσσαρα, πρῶτον διότι ὑπάρχει καὶ σήμερον εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ, χωρὶς προφερόμενον· δεῦτερον διότι πανταχοῦ, ἐνθα τὸ καὶ ἀπαντᾷται παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν προτιθέμενον, γράφεται ἀείποτε χωρὶς, πλὴν μόνον ἄπαξ κατὰ διάφορον γραφὴν καττέσσαρα (Α', 124). Δὲν εἶναι δὲ διόλου παράδοξον, ὅτι ἐνταῦθα ἀντὶ καὶ δεκατέσσαρα ἐγράφῃ καδεκατέσσαρα· τὸ μὲν ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς προφορᾶς τοῦ λαοῦ ἦτον ἔδηλον πῶς ἔπρεπε νὰ γραφῇ, ὡς προφερόμενον ἀείποτε πρὶν τῶν ἀριθμητικῶν, τὸ δὲ διότι πολλὰ πολλάκις ἀπροσέκτως καὶ ἀκανονίστως ἀνορθογραφεῖ ὁ Πτωχοπροδρόμος, (ἀνάγνωθι αὐτὸν τὸν Πτωχοπροδρόμον, ἴδε Κορ. προλεγόμενα Ἀτακτ. Α', σ. 8.) πολὺ δὲ μᾶλλον, ἐὰν ἡ γραφὴ προῆλθεν ἐξ ἀντιγραφῆς τινός. Ἀλλὰ καὶ ἡ παρ' ἡμῖν σήμερον προφορὰ τοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ἀριθμητικῶν, ἀποδεικνύει ὅτι πρέπει νὰ γράφηται χωρὶς. Ἐπειδὴ ἄλλοτε προτιθέντες αὐτὸ, καὶ ἄλλοτε ἐπιτιθέντες, ἀδικόρως λέγομεν καὶ τέσσαρα γὰ μοι δώσης, τέσσαρα καὶ γὰ μοι δώσης. Ἡ δὲ παρ' ἡμῖν σημασία τοῦ καὶ ἀπαντᾷται καὶ παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ μετὰ ἀριθμητικῶν Ἄς ἐγενόμενον ἔπαρχος καὶ δεκαπέντε ἡμέρας (τοῦλάχιστον) (Β'. 269). Ἐπὶ δὲ ἄλλων περιπτώσεων εἶναι συνήθιστά τι. Ἡ καὶ τὸ κρασοδόλιν του τὸ ξίδιν (γράφει ξείδιν) γὰ πληρώσῃ κτλ. (Β', 284).

Ἀλλὰ τὸ ἐν συνθέσει καὶ καὶ καὶ, τὸ ἀπαντῶμενον ἐν τοῖς κάρεις, κάρην, κάρια, κάρως, κάρου, κάρποσος, κάρποιος, καὶ (Πτωχοπρ. ὁκάπου, ὁκάποσος, ὁκάποιος, ὁκάτι, ἄπειρ πάντα γραπτὸν διὰ τοῦ ω, ὁκάπου, ὁκάποσος, κτλ. ἐκ τοῦ ὡς κάρου, ὡς κάρποσος, κατὰ τὸ νῆς ὡς τριακόσια (=ἕως). Κορ. Ἀτακτ. Α', 167), καγκανέναι (ἐνταῦθα τὸ ἐπαναληφθὲν καὶ σημαίνει διόλου, παντάπασιν, ὡς καὶ τὸ παρὰ τοῖς Ἀγγιζλίταις καὶ), εἶναι αὐτὸ τὸ ἐν συντάξει καὶ καὶ, ἢ εἶναι ἑτερόν τι μόριον; Καὶ ἐπομένως ταῦτα πρέπει νὰ γράφονται μετὰ κορωνίδος ἢ ἄνευ κορωνίδος; Περὶ τούτου θέλομεν ἐξετάσει ἡδὴ.

Ἡ ἔλλειψις φαίνεται τοῦ ν ἐν τισι τούτων ἡνάγκασέ τις τῶν λογίων νὰ ὑποθέσῃ διαφορὸν τὸ ἐν συνθέσει καὶ καὶ καὶ τοῦ χωρὶς τιθεμένου. Ὄθεν ὁ Γεννάδιος (ὅρ. Γραμμ. 791, σημ. ε) λέγει ὅτι τὸ καὶ καὶ κα τοῦτο δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ καὶ (καὶ ἄν), ἀλλ' εἶναι τὸ παρὰ Δωριεῦσι κα, καὶ ἐπομένως πάντα τᾶνωτέρω πρέπει νὰ γράφονται ἄνευ κορωνίδος. Ἐκ τούτου ἡδὴ ἄλλοι μὲν γράφουσιν αὐτὰ ἄνευ κορωνίδος, ἄλλοι δὲ μετὰ κορωνίδος. Πρὶν ἢ ἐκφέρωμεν τὴν περὶ τούτου γνώμην ἡμῶν, πρέπει νὰ εἰπώμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ δωρικοῦ κα.

Γνωστὸν εἶναι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον δύο ὑποθετικὰ μόρια, οἱ μὲν Ἀττικοὶ εἰ—ἄν, οἱ δὲ Ἴωνες εἰ—κα καὶ, καὶ οἱ Δωριεῖς αἰ—κα, τιθέντες τὸ μὲν πρῶτον ἐν τῇ προτάσει τοῦ ὑποθετικοῦ λόγου, τὸ δὲ δεῦτερον ἐν τῇ ἀποδόσει. Συνάπτοντες δὲ πάλιν αὐτὰ ἀμφοτέρω εἰ—ἄν, εἶχεν αἶκα, ἀπετέλουν δι' αὐτῶν ἄλλας ὑποθετικὰς προτάσεις. Ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ δωρικοῦ κα μετὰ τοῦ πο (βάσιν ἦτοι ῥίζαν τῶν ποῖος, πόσος, πῶς, που κτλ.) ἐποίουν τὸ πόκα, ποκά (= πότε, ποτέ,) αἶποκα (ἄμποτε). Οἱ δὲ Ἀττικοὶ ἐπὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης μεταχειρίζονται ἑτερόν τι μόριον τὸ τε, λέγοντες πότε, ποτέ. Ἐπίσης καὶ μετὰ τοῦ τὸ καὶ οἱ μὲν Δωριεῖς ἔλεγον τόκα, ὅκα οἱ δὲ τότε, ὅτε. Τὸ κα ἐν τῷ πόκα κτλ. ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς ὑποθετικὴν τινα ἐννοιαν, ἀοριστίαν τινὰ χρόνου, ἦτοι ἐν ποίῳ τινὶ χρόνῳ· ἐπίσης καὶ ἐν τῷ πότε τὸ τε, ὅτε εἶναι ἡ ἄμορφος ῥίζα τοῦ τις, ἀνευρισκομένη ἐν τῇ ἰωνικῇ γενικῇ τέο, ἐξ ἧς συναϊρεθείσης ἐγένεν ἡ ἄττική του, καὶ σχηματίζει τὴν ἀμόρφωτον εἰσέτι ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅτε, ὅστε—ὅστις. Αὐτὸ τοῦτο τὸ Δωρικὸν κα εἶναι καὶ ἐν τῷ πηνίκα, ἐνθα ἡ ῥίζα πη (πο) προσέλαβε τὴν συλλαβὴν νι, ἦν καὶ ἡμεῖς μεταχειρίζομεθα ἐπὶ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας αὐτοῖν, αὐτουνοῦ, αὐτωνῶν, αὐτουνοῦς, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι χάριν εὐκολίας ἐν τῇ προφορᾷ συνομοιοῦται μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆς, εἰς δὲ τὸ ἐκείνοι, ἐκείνο, ἐκείνων, ἐκείνο, ἀπεβλήθη ὅλως διόλου καὶ διετηρήθη μόνον ὁ τόνος διὰ τὴν κακόνυχον σύμπτωσιν τῶν δύο συλλαβῶν νοῖνι, νοῖνῶν κτλ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συλλαβὴ νι προστιθεμένη ἐπὶ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας δεικτικωτέραν ποιεῖ αὐτὴν καὶ περιορίζει τὸν κύκλον τῆς δεῖξεως, διὰ τοῦτο καὶ τὸ πηνίκα σημαίνει κύκλον χρόνου μᾶλλον περιορισμένον ἢ τὸ πόκα, πότε. Τὸ αὐτὸ κα εἶναι ἐν τοῖς τηνίκα, ἡνίκα, ὀπηνίκα, μετὰ τῆς αὐτῆς περιοριστικῆς συλλαβῆς νι.

Ἐκ τούτου μαυθάνομεν ὅτι ἡ μὲν σημασία τοῦ κα οὐδόλως κωλύει νὰ παραδεχθῶμεν αὐτὸ ἐν τοῖς κάρεις, κάρην κτλ. κωλύει δὲ μάλιστα ὁ τόνος καὶ ἡ θέσις. Ἐπειδὴ τὸ κα ἐγκλινόμενον μόριον ὄν, εἴτε μετὰ τοῦ ἀτόνου αἰ συνάπτεται, εἴτε μετὰ τῶν ἄλ-

λων, διατηροῦν τὴν ἐγκλητικὴν αὐτοῦ φύσιν, τίθεται ἀείποτε κατόπιν, καὶ οὐδέποτε πρὶν, εἴτε παραχωροῦν εἰς τὸ προηγούμενον, εἴτε ἀποβάλλον τὸν ἑαυτοῦ τόνον. Ἐν τῷ *ἔαν* ἐτέθη μὲν τὸ ταυτοσημνικὸν τῷ *κα ἄν* κατόπιν, ἀλλὰ, μὴ ἂν ἐγκλινόμενον, δὲν παρεχώρησε τὸν τόνον τοῦ εἰς τὸ ἄτονον *εἰ*, ἀλλὰ τὸν διετήρησεν ἐφ' ἑαυτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὲν *ἔαν* ὀξυτονοῦται, τὸ δὲ *αἶκα* παροξυτονοῦται. Ὁ αὐτὸς λόγος ὑπάρχει καὶ ἐπὶ τῶν οὐδὲ, οὔτε καὶ κατ' ἀναλογίαν ἐπὶ τῶν μηδὲ, μήτε. Ὅτε δὲ παρορᾶται μὲν ἡ ἰδέα τῆς προηγούμενης ῥίζης, μεθ' ἧς συνήφθη τὸ ἐγκλινόμενον, ὑπερισχύει δὲ ἡ ἰδέα τοῦ ἐγκλινομένου, τότε, τὸ τε ἐγκλινόμενον καὶ ἡ ῥίζα αὕτη, καὶ τοι μὴ ἐγκλινόμενη, ἀποτελοῦσι μίαν λέξιν ἐγκλινομένην. Οὕτω συνέβη ἐπὶ τῶν *ποκά, τοκά, ποτέ, τοτέ*. Ἐν γένει λοιπὸν ἐπὶ πασῶν τῶν ἐγκλινομένων λέξεων, τῶν συναπτομένων μετ' ἄλλων βλέπομεν ὅτι κατέχουσι τὴν δευτέραν θέσιν, εἴτε παραχωροῦσαι τὸν ἑαυτῶν τόνον, εἴτε ἀποβάλλουσιν. Οὕτως *οὔδε, ἥδε, τόδε, ἐνθάδε, ἐνθα, ἐκείσε, τοίνυν, ἔγωγε* καὶ ἄλλα πολλά. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *οὗτος*, συγκειμένη ἐκ τῆς δεικτικῆς ἀτόνου ἀντωνυμίας *ὁ* (Ὅμηρ.), καὶ ἐκ τῆς τονιζομένης καὶ ἐγκλινομένης *τός*, καὶ τοι μὴ οὔσης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι τοιαύτης, σωζομένης ὁμοῦ παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς *νά τοι* (ἰδοὺ αὐτὸς), *φώραξέ τον, γράψε τα φώραξέ τα* κτλ. Ἡ ἐγκλινομένη λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα ἐτέθη κατόπιν, κατὰ τὸν γενικὸν τῶν ἐγκλινομένων λέξεων κανόνα, καὶ τοι μὴ γενομένης ἐγκλίσεως τόνου (οὗτος), ἀλλὰ συνδεθεισῶν στενωτέρων τῶν δύο λέξεων, ὡς ἐκ τῆς περισπωμένης γίνεται δῆλον.

Πᾶσα λοιπὸν λέξις ἐγκλινομένη εἴτε ἐν συνθέσει, ἢ παραθέσει, εἴτε ἐν συντάξει τίθεται κατόπιν, καὶ οὐδέποτε ἐν ἀρχῇ. Οὕτω δὲν δύναται νὰ ῥηθῇ *τινὰ λόγον* εἴτε, ἀλλ' ἢ *λόγον* *τινὰ* εἶπε, ἢ εἶπέ *τινα λόγον*.

Ἐκ τούτων ἤδη γίνεται δῆλον, ὅτι τὸ ἡμέτερον *κἄν κα*, εἰ μὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ δωρικοῦ *κα*, δὲν ἠδύνατο παντάπασιν νὰ τεθῇ ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ κατόπιν τῶν *εἰς, μία, ἐν*, ὡς κτλ. τιθέμενον δὲ πανταχοῦ πρὶν, παρέχει ἀναντιρρήτον ἀπόδειξιν, ὅτι εἶναι αὐτὸ τὸ *κἄν* καὶ *κα* (καὶ ἂν), τὸ χωρὶς, ἥτοι ἐν συντάξει τιθέμενον, καὶ οὐχὶ ἕτερον. Ὅθεν εἶχε δίκαιον ὁ Κορραῖς, γράφων ταῦτα πάντα μετὰ κορωνίδος.

Ἀλλὰ ποίαν ἀρίστη σημασίαν ἔχει τὸ *κἄν* ἐν τοῖς *κάνεις, κάποιος* καὶ τοῖς ὁμοίοις; Ἀνωτέρω εἶδομεν ὅτι ἐκ τῶν τριῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σημασιῶν ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν μόνον τὴν τρίτην, τὴν κολαστικὴν λεγομένην. Ἐκ ταύτης τῆς κολαστικῆς σημασίας, ἐπιτεινομένης καὶ αὐξανομένης, ἐγεννήθη ἡ σημασία τοῦ *διόλου, παντάπασιν, ὑπάρχουσιν* παρὰ τε ταῖς Βυ-

ζαντινοῖς ἐν τῇ φράσει *κἄν ὁλως*, καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον ἐν τοῖς *καγκανένας, κα λαλιά*. Ὑφισμένης δὲ δὲ καὶ ἐλαττωμένης τῆς κολαστικῆς ταύτης σημασίας, προῆλθεν ἡ σημασία τοῦ *σχεδόν, ἕως*, ἀπαντωμένη παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ ἐν τῇ μετὰ τῶν ἀριθμητικῶν συντάξει *κἄν δεκατέσσαρα*. Ἡ αὕτη δὲ αὕτη σημασία τοῦ *σχεδόν*, ἐλαττωθεῖσα ἐπὶ πλεῖον, εἰς μὲν τὰ *εἰς, ποῖος* (*κάνεις, κάποιος*) ἔδωκεν ὅλως ἀόριστον σημασίαν, καὶ κατέστησεν αὐτὰ ὅμοια τῷ τῶν ἀρχαίων *τις*. Διὰ τοῦτο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ὡς καταστάσης δυσδιαγνώστου τῆς σημασίας ταύτης τοῦ *σχεδόν* ἐν τῷ *κἄν*, προσετέθη τὸ *ω* (*ὠκάποιος*), ἐκ τοῦ ταυτοσημάντου τῷ *κἄν* μορίου προελθόν, τοῦ ὡς (*ἕως*) δηλονότι. Εἰς δὲ τὰ *κάπου, κάπως, κάτι* ἐξηφανίσθη παντελῶς, μηδὲν διαφέροντα τῶν ἀπλῶν *ποῦ, πῶς, τί*. Τοιοῦτόν τι συνέβη καὶ ἐπὶ τοῦ *ποτέ*, ἐνωθέντος μετὰ τοῦ *τι* ἐν τῷ *τίποτε*. Εἰς δὲ τὸ *ποσός* ἔδωκε τὸ *κἄν* (*κάμποσος*) τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἣν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ *τις* εἰς τὰς φράσεις *ποσός τις, ὅσος τις* ἐνθα ἐπιτείνεται ἡ ἰδέα τοῦ ποσοῦ. Ὅμοιαν σημασίαν ἔχει παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς τὸ *ὠκάποσος*. Τὸ δὲ οὐδέτερον τοῦ *κάμποσος* ἀντικαθιστᾷ πάλιν τὴν ἰδέαν τοῦ *τις*, συνημμένου μετὰ ἐπιθέτων *μέγας τις, ἀγαθός τις* = *κάμποσον μέγας, κάμποσον ἀγαθός*, ὡς καὶ τὸ *κάτι* εἰς θέσιν κατηγορουμένου ἐπὶ τῆς φράσεως *οἶεταί τις εἶναι* = νομίζει ὅτι εἶναι *κάτι* (Ἰσωπ. συντ. κεφ. δ', 62).

Σημ. Ἡ ὁμιλουμένη λοιπὸν γλῶσσα ἔχει τέσσαρας ἀόριστους ἀντωνυμίας διαφερούσας ἀλλήλων *κάνεις, κάποιος, τίποτε, κάτι*. Ἡ διαφορὰ μετὰ τῶν αὐτῶν εἶναι αὕτη. 1) Τὰ μὲν *κάνεις, τίποτε* τίθενται ἐπὶ ἐρωτήσεων, τὰ δὲ *κάποιος, κάτι* ἐπὶ ἀπαιτήσεων ἐκφερομένων ἄνευ ἀρνήσεως. 2) Τὰ μὲν δύο πρῶτα τίθενται πρὸς τούτοις ἐπὶ ἀρνητικῶν λόγων, τὰ δὲ *κάποιος* καὶ *κάτι* οὐδέποτε.

Τὸ *κἄν* λοιπὸν ἐν τε συντάξει καὶ ἐν συνθέσει ἔχει ἐν περιλήψει τὰς ἀκολουθοῦσας σημασίας. Σημαίνει 1) τοῦλάχιστον· 2) παντάπασιν *κἄν ὁλως, καγκανένας, νερό κα*· 3) *σχεδόν, ἕως* *κἄν δεκατέσσαρα Πτωχοπρ.* 4) δίδει ἀόριστου ἀντωνυμίας σημασίαν εἰς τὸ *κάνεις, κάποιος*· 5) δίδει σημασίαν τοῦ ἐπιτακτικοῦ *τις* τῶν ἀρχαίων εἰς τὰ *κάμποσος, κάτι*· 6) ἀπέβαλεν ὁλοτελῶς τὴν σημασίαν αὐτοῦ ἐν τοῖς *κάπου, κάπως*.

Δ. ΧΡΗΣΤΙΑΝΟΣ, Σερέχινος.